

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

«Қазақ» газетінің 100 жылдығына және қазақ руханиятының ұлы тұлғасы,
ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсыновтың туғанына 140 жыл толуына орай

«Қазақ журналистикасы тарихын зерттеу мен даму үдерісінің өзекті мәселелері»

атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

1 ақпан 2013 жыл

МАТЕРИАЛЫ

международной научно-практической конференции

«Актуальные проблемы исследования истории и процессы развития казахской журналистики»,

посвященной 100-летию газеты «Қазақ» и 140-летию со дня рождения великого
ученого, политического и общественного деятеля, внесшего неоценимый
вклад в духовное развитие казахской нации, Ахмета Байтұрсынова

1 февраля 2013 года

MATERIALS

International Scientific-practical conference

“Topical problems of historical issues research and the process of Kazakh journalism development”

dedicated to the 100 anniversary of “Kazakh” newspaper and 140 centenary
of Akhmet Baitursynov's birth - the greatest teacher of nation,
person of spiritual development of Kazakh nation

February 1, 2013

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

«Қазақ» газетінің 100 жылдығына және қазақ руханиятының ұлы тұлғасы,
ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсыновтың туғанына 140 жыл толуына орай

«ҚАЗАҚ ЖУРНАЛИСТИКАСЫ ТАРИХЫН ЗЕРТТЕУ МЕН
ДАМУ ҮДЕРІСІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ»

атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

1 ақпан 2013 жыл

МАТЕРИАЛЫ

международной научно-практической конференции

«АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ИСТОРИИ
И ПРОЦЕССЫ РАЗВИТИЯ КАЗАХСКОЙ ЖУРНАЛИСТИКИ»,

посвященной 100-летию газеты «Қазақ» и 140-летию со дня рождения
великого ученого, политического и общественного деятеля, внесшего неоценимый
вклад в духовное развитие казахской нации, Ахмета Байтурсынова

1 февраля 2013 года

MATERIALS

International Scientific-practical conference

«TOPICAL PROBLEMS OF HISTORICAL ISSUES RESEARCH AND THE PROCESS OF
KAZAKH JOURNALISM DEVELOPMENT» dedicated to the

100 anniversary of «Kazakh» newspaper and 140 centenary of Akhmet Baitursynov's birth - the
greatest teacher of nation, person of spiritual development of Kazakh nation

February 1, 2013

Алматы
«Қазақ университеті»
2013

1. Двухнедельник народного Комиссариата Здравоохранения Казахстана. - 1928.- № 2.
2. Врачебная контрольная комиссия.- Двухнедельник народного Комиссариата Здравоохранения Казахстана. - 1929.-
3. Контроль на дому.-Двухнедельник народного Комиссариата Здравоохранения Казахстана. - 1929.-№ 4.
4. Медицинский журнал Казахстана. -1933.-№ 1
5. За оздоровление условий труда и быта в Казахстане. -1934.- № 3
6. Заболевания глаз в Урджарском районе Казахстана.- Медицинский журнал Казахстана -1934.- №4.
7. Вестник здравоохранения Казахстана. -1926.-№ 4
8. Вестник здравоохранения Киргизии. -1924.- № 1
9. Денсаулық жолы. -1929.- № 1.
10. Медик- Алматы. -1937. - № 3.
- 11.- «За большевистские кадры».- 1934.-19 мая
12. Здравоохранение Казахстана.-1941. -апрель
13. Медик -1969. -1 сентября - Актюбинск
14. За медицинские кадры. -1957.- Караганда

Иманалиев Жалғас - ф.ғ.к., аға оқытушы

«ҒАЛАМТОР ЖӘНЕ ЖУРНАЛИСТІК ШЕБЕРЛІК»

Бүгіндері ғаламтор ол – көптеген желілердің жиынтығы. Әрбір жүйе онға және жүзге жуық серверлерден құралған. Серверлер бір бірімен өзара түрлі байланыспен: кабелді, жер бетіндегі радио байланыспен, спутниктік радио байланыспен біріктірілген. Кез келген серверге желінің тұтынушысы болып табылатын көптеген компьютерлер мен локалды компьютерлік желілер қосылады. Рунетті шартты түрде екі түрге бөлуге болатын бірнеше ұлттық деңгейдегі желілер құрайды. Біріншісі – коммерциялық желілер EUnet/Relcom, Demos/Internet, Sovam Teleport, «Гласнет», Global One Russia, «Роснет». Екінші бөлігі ғылыми-білім беруші желілер – RUNNet, RUHEP/Radio-MSU, RSSI, FREEnet, RELARN-IP, MSUnet. Ұлттық желілердің орталық түйініне Ғаламтор қызметін соңғы пайдаланушыларға ұсынатын, аймақтық провайдерлер ретінде танылып жүрген компаниялардың көптеген желілері қосылған.

Ғаламторға қолжетімділік қызметін ұсынатын провайдерлер санының көбеюі, тұрғындардың желіні пайдалану деңгейін анықтайтын маңызды фактор болып табылады. Провайдерлердің арасындағы бәсекелестік қызмет құнын айтарлықтай төмендетеді, өз кезегінде ол Ғаламторды соңғы пайдаланушыға қолжетімді ете түспек. Алайда, мамандардың пікірінше, бұл әзірге жеткіліксіз. Мәселен, Жапонияда төрт мыңға жуық Ғаламторлық компаниялар жұмыс жасайды, ал АҚШ-та сегіз мыңнан астам. Аймақтардағы провайдерлер санының өсуі және Ғаламтор қызметіне бағаның төмендеуі ҚР-дағы желінің сәтті дамуының маңызды факторлары болып табылады.

Елдегі желілік инфрақұрылым астанадан аймақтарға таралатындай орталықтанған түрде дамып жатқанын айта кету керек. Көптеген аймақтарда ғаламторға қолжетімділікті ұсынуда ғылыми білім беру желілердің түйіндері болып келетін университеттер мен ғылыми орталықтар үлкен рөл атқарады. Ғаламтор желісіне қосылу көбіне телефон желілері арқылы қосылады. Сол себепті желіні пайдаланушылардың артуын тежеуші фактор ҚР-ның жеткілікті деңгейде телефонизацияланбауы. Ескінің мұрасы елдегі бүгінгі телефонизацияға әсер етуін жалғастыруда.

Желілік ортадағы журналисттің кәсіби қызметі екі бағыттан тұрады – ғаламторлық БАҚ-та материалды даярлау кезінде ақпараттық технологияларды қолдану және желі басылым ортасы ретінде. Қазіргі заманда қызмет атқаратын әмбебап журналисте болуы керек білім мен шеберліктің аясы:

– Компьютерлік білім. Мәтінді теру мен өзгертудің мәтіндік редакторларды, мультимедиялық ақпаратты өңдеу бағдарламаларын пайдалана алу. Ғаламторға шыға алу үшін бағдарламалық қамсыздандыруды білу, заманауи техниканы – сандық фотоаппарат, сканер, вебкамера, принтер, ноутбукты және т.б. пайдалана алу;

– Ғаламторлық технологияны ғаламтор ресурсы мен оның қызметін толық түрде қолдана алатындай білу. Керекті ақпаратты таба алу үшін іздеу жүйелерінің жұмыс механизімін білу;

– Электронды пошта, жаңалықтар тобы, чаттар, телеконференциялар мен ғаламтордың т.б. қызметтерін пайдалана білу;

– Ғаламторлық ортаның коммуникативті заңдылықтары мен ерекшеліктерін, желінің лексикасы мен мәдениетін, ғаламторда қарым-қатынас жасаудың психологиялық ерекшеліктерін білу;

– БАҚ-тың ғаламтордағы веб-редакциясы мен менеджментінің жұмыс ерекшелігін білу;

Желіде жұмыс жасайтын журналист мамандығындағы адамға нәтижелілікті арттыра түсу үшін, келесі қасиеттерге ие болуы керек:

– өз бетінше білім алуға, жаңа дүниелерді тануға ұмтылыс, жаңа технологияларды игеріп, оны жұмыста пайдалануға деген ықылас;

– өте үлкен көлемдегі ақпаратты сараптай алу мен құрылымдай алу мүмкіндігі;

– ғаламтор ресурстарын толықтай пайдалана алуға және әлемдік ақпараттық ортаға ену үшін журналисттің шет тілін білуі өте қажет болып бара жатыр. Техникалық түрде ғаламтор ағылшын тілінде қызмет атқарып тұрғандықтан ең болмағанда ағылшын тілінің негізін білу;

– желідегі нақты және күдік туғызатын ақпараттың көптігіне байланысты, журналист күдікті фактілерді айыра алу үшін жоғары деңгейде сыни ойлай алуы керек. Желідегі алғашқы айтарлықтай басылымдар жарық көрген 1998 жылдан кейін, журналисттер ғаламторға басылымды жариялау ортасы ретінде назар аудара бастады. Қазіргі уақытта журналисттің кәсібилігіне талаптар күрт жоғарлауда. Компьютер мен ғаламторға қолжетімділік бар кезде журналист мамандығын алу жеңілдейді. Кез келген адам өз материалын желіде дариялай алады. Алайда осыған байланысты жұмыс нарығында кәсіби журналисттер ғана шыдай алатындай бәсекелестік күшейеді. Сондықтан журналистке қойылатын талаптарға мыналар да жатады:

– жалпы мәдениет пен сауаттылық;

– кәсіби шеберлік, желілік жанрды игеруі;

– берік әлеуметтік ұстанымының болуы;

Ақпараттық-коммуникациялық жаңа технологиялардың дамуына байланысты БАҚ-тың барлық жүйесінің негізгі жұмыс істеу қағидаларының өзгеруін білдіреді. Ғаламтордың пайда болуымен журналист маманы айтарлықтай трансформацияларға түсуде. Бас редактор, редактор, бөлім жетекшісі, шолушы, корреспондент, репортер сияқты вертикалды басқару түрінің орнына орталық орында журналист тұратын мүлде жаңа жүйе орнайды. Журналист мамандығының адамдарына да талаптар өзгерді. Егер ертеректе бұл сала тек гуманитарлық бағытқа жатқан болса, қазіргі уақытта компьютерлік және интернет-технологияларды білу жүйелік БАҚ салаларында нәтижелі еңбек етудің шартына айналды. Өзінің кәсіби қызметін желіде іске асырып жүрген журналист компьютерлік технология және журналистік шеберлікті бірдей игеру керек.

АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ АТЫНДАҒЫ ҚОҒАМДЫҚ ҚОРҒА ҚАРАСТЫ МҰРАЖАЙ-ҮЙДІҢ ҚҰТТЫҚТАУ ХАТЫ

Құрметті конференция қонақтары!

Құрметті конференция ұйымдастырушылары мен игі шараға қатысушы әріптестер!

«Қазақ» газетінің 100 жылдығы мен қазақ руханиятының ұлы тұлғасы, ұлт ұстазының 140 жылдық мерейтойына арналған «Қазақ журналистикасы тарихын зерттеу мен даму үдерісінің өзекті мәселелері» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференция баршаңызға құтты болсын!

Әлбетте, бұл Алаш Арысына арналып отырған алғашқы жиын емес. Десек те ЖОО-ы мен түрлі деңгейдегі мекемелердің басын қосып отырған ісшара екені де рас. Ендеше, жиынға жүктелер өзекті міндеттер де бір төбе. Оған басты себеп, «жапандану оркениетіне қандай харіппен кірген дұрыс» деген сауалдың сан жылдардан бері күн тәртібінде табандап тұрғанымен қатар, Ахаң түрлеген Қазақ әліпбиіне 100 жыл толғаны және бар! Қазақтың төл ұлттық жазуына ғасыр толып, ал оның атаусыз қалуы, сондай-ақ, тарихи тұлғаның аяулы есімі ресми ақталған 1988 жылдан кейін жүртшылық назарына ұсынылған мұрағат деректерінің ғылыми айналымға түскенімен, қажетті дәрежеде еленіп-екшеленбеуі де оқу ағарту саласында жүрген кім-кімге де ой салып, рух қозғары анық.

Ақиқатында, ғасыр басында қазаққа керекті істің басынан табылып, ұлт мүддесі үшін арымен жұмыс атқарған, қазақ халқының көсемі атанған Ахмет Байтұрсынұлы мен оның замандастарынан қалған тарихи маңызы зор құжаттардағы деректерді елеп-ескермеу – егеменді ел ұрпағының арына үлкен сын... Биыл қыркүйекте Астана қаласы әкімдігінің Тілдерді дамыту басқармасы мен Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің бірлесіп өткізген «Ахмет Байтұрсынұлы: қайраткер аманаты және ұлт мұраты» атты ғылыми-тәжірибелік конференция, ал осы оқу ордасы Филология, әдебиеттану және әлем тілдері факультеті өткізген «Ахмет Байтұрсынұлы – қазақ тіл білімінің қосбасшысы» атты халықаралық ғылыми-әдістемелік конференцияның тағылымы зор, игі қадам әрі өзгелерге үлгі болар іс болғаны даусыз. Міне, бүгінгі конференциямыз да осы игі бастамалардың жалғасы іспетті.

Ұлттық рухтың ұлы тіні, ұлағатты ұстаздың Қазақ ұлттық ғылымындағы ұстанымын қазақы болмысымызға темірқазық етпесек, ағартушы айтқан «сөзі жоғалған жүрттың өзі жоғалады»-ның кәбін киюіміз әбден кәдік. Сондықтан Қазақ харпін жаңашыл технологияға ікемдегеннен гөрі, заманауи техниканы Қазақ харпіне оңтайлап, бейімдеу жааына басымдық беру – басты міндетке айналуы парыз. Сонда ғана ата-баба тілін көз қарашығындай қорғаған әрі сақтаған Алаш Арыстары мұрасының қадір-қасиетін ұғынып, Алаш аманатына адал қызмет етуді үйренерміз һәм келешек ұрпаққа үйретерміз.

Құрметті қауым! Баршаңызға келешек ұрпақ игілігі үшін мақсат етіп қойған істеріңізге сәттілік һәм шығармашылық табыстар тілейміз!

Жақып Бауыржан	
ӘЛИХАН БӨКЕЙХАНОВТЫҢ «ҚАЗАҚ» ГАЗЕТІНДЕГІ ПУБЛИЦИСТИКАСЫ	122
Жақсылықбаева Римма	
КЕЙБІР ЗАҢНАМАЛАР ЖӘНЕ МЕДИА ӘДЕПТЕРДІ САҚТАУ	130
Жолдыбай Кенжеболат	
ҚАЗАҚ БАСПАСӨЗІНІҢ БАСТАУ БҰЛАҒЫ	133
Жумалиева Б.К.	
НАГИМА АРЫКОВА, НАРКОМ И ЖУРНАЛИСТ	135
Жүсіпова А.Ш.	
XX ҒАСЫР БАСЫНДАҒЫ ӘДЕБИ СЫН ЖӘНЕ БАСПАСӨЗ.....	138
Ильясова Элмира	
XX ҒАСЫРДАҒЫ АҒARTУШЫЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕР.....	141
Ибрагимов Ниетжан	
СТАНОВЛЕНИЕ СПЕЦИАЛИЗИРОВАННОЙ ПРЕССЫ О ЗДРАВООХРАНЕНИИ В КАЗАХСТАНЕ	145
Иманалиев Жалғас	
«ҒАЛАМТОР ЖӘНЕ ЖУРНАЛИСТІК ШЕБЕРЛІК».....	147
Имаханбет Райхан	
АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ ҺӘМ «ҚАЗАҚ» ГАЗЕТІ.....	149
Камзин Какен	
ПРИРОДА СОВРЕМЕННЫХ НОВОСТНЫХ БЛОКОВ	153
Кенжегулова Нарьбин	
ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОЙ ПУБЛИЦИСТИКИ	157
Козыбаев Сағымбай	
АХМЕТ БАЙТҰРСЫНОВ – РЕДАКТОР И ВИДНЕЙШИЙ ПУБЛИЦИСТ КАЗАХСКОЙ ДЕМОКРАТИЧЕСКОЙ ПЕЧАТИ	159
Кундахбаева Асель	
«ВКЛАД АХМЕТА БАЙТҰРСЫНОВА В ИСТОРИЮ КАЗАХСКОЙ ЖУРНАЛИСТИКИ».....	162
Динара Қиялова, Сәндібек Назерке	
ҚАЗАҚ ӘЛІПБИІНІҢ АТАСЫ – АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ	163
Ложникова Ольга	
ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ КОММЕРЧЕСКИХ РАДИОСТАНЦИЙ В КАЗАХСТАНЕ	165
Медеубекұлы Сағатбек	
АХМЕТ БАЙТҰРСЫНОВ - ҚАЗАҚ ЗАМАНСӨЗІНІҢ ТЕОРИЯСЫН ЖАСАУШЫ	167
Мектеп-тегі Аманкос	
ЕЖЕЛГІ РУНА ЖАЗУЫ – МЕМЛЕКЕТТІГІМІЗДІҢ РӘМІЗІ.....	170
Молдабеков Жакан	
ИСТОКИ СОВРЕМЕННОСТИ В ДЕМОКРАТИЧЕСКОМ ПОТЕНЦИАЛЕ И ДУХОВНОМ ОБНОВЛЕНИИ.....	173
Мухамадиева Лариса	
ИСТОКИ ПУБЛИЦИСТИКИ В КАЗАХСТАНЕ: ПОЛИТИЧЕСКИЙ ДИСКУРС	176
Негимов Серик	
АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫНЫҢ ҚОҒАМДЫҚ ОЙ-ПІКІРЛЕРІ	179
Ниязгулова Айгуль	
ИЗ ИСТОРИИ ЗАРОЖДЕНИЯ СПОРТИВНОЙ ПУБЛИЦИСТИКИ В КАЗАХСТАНЕ.....	181
Нода Лариса	
ИССЛЕДОВАТЕЛИ КАЗАХСТАНА: ЭВОЛЮЦИЯ ВЗГЛЯДОВ НА ОКРАИНЫ	184
Нурбеков Сакен	
ИНФОРМАЦИОННОЕ ПРОСТРАНСТВО ТЮРКСКОЙ ЦИВИЛИЗАЦИИ	187
Омарұлы Бауыржан	
1868 ЖЫЛҒЫ «УАҚЫТША ЕРЕЖЕ»: АҒARTУШЫЛЫҚ ЖӘНЕ АҚЫНДЫҚ КӨЗҚАРАС.....	189
Оразалиева Жадыра	
ТАУМАН АМАНДОСОВ - ҚАЗАҚ ЖУРНАЛИСТИКАСЫ ҒЫЛЫМЫНЫҢ НЕГІЗІН ҚАЛАУШЫ.....	192
Оразбек Мақпал	
«ТЫСҚЫ ЖӘНЕ ІШКІ ҒАЛАМ ТУРАСЫНДАҒЫ СӨЗ» НЕМЕСЕ АВТОР ТУРАЛЫ А.БАЙТҰРСЫНОВТЫҢ БАЙЛАМДАРЫ.....	196
Турегельдиева Айгерім	
ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ XIX-XX ҒҒ. КӨШІ-ҚОН САЯСАТЫ.....	199
Өзбекова Гүлнар	
«ҚАЗАҚ» ГАЗЕТІ ТУРАЛЫ	203
Омарова Бәтіш	
АЛАШ БАСПАСӨЗІНІҢ ҰЛТТЫҚ САНАНЫ ОЯТУДАҒЫ ҚЫЗМЕТІ	205